

Гаврилюк О.К.
аналітик міських даних
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
м. Київ, Україна
головний економіст
Інститут демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи НАН України
м. Київ, Україна

ОСНОВНІ ВИКЛИКИ ПОВЕРНЕННЯ ВИМУШЕНИХ МІГРАНТІВ ДО УКРАЇНИ

Зухвала та брутальна військова агресія з боку РФ, яка почалася 24 лютого 2022 року, призвела до переміщення однієї третини населення України (вимушені внутрішні та зовнішні мігранти) [1]. Мільйони українців стали вимушеними зовнішніми мігрантами після початку повномасштабного вторгнення Росії на українську територію взимку 2022 року. Попри триваючі військові дії, чимала частка цієї категорії мігрантів повернулась в Україну, але умови їхнього повернення різняться між собою.

Зокрема, як зазначає МОМ [2, с. 1], умови повернення українців значно варіюють, оскільки люди повертаються як до регіонів, які безпосередньо не постраждали від війни, але в яких спостерігається значний притік внутрішньо переміщених осіб (ВПО), так і до регіонів, які постраждали від конфлікту, зазнали суттєвих руйнувань та були нещодавно деокуповані. Окрім того, МОМ підкреслює, що наявні дані свідчать про те, що українці, які повертаються, мають особливий набір потреб і вразливостей, що відрізняє їх від тих, хто нікуди не переміщувався, і від ВПО [Там само].

Порівнюючи результати сьомого, восьмого та дев'ятого раундів опитування загального населення (ОЗН) проведеного МОМ серед дорослого населення України, протягом цих раундів спостерігається помітне зростання частки осіб, які повернулись з-за кордону: з 15% (серед осіб, які повернулись) у восьмому раунді до 22% у дев'ятому раунді [2, с. 3]. Наприклад, за результатами четвертого раунду ОЗН МОМ, частка осіб, які повернулись з-за кордону становила 7% [3, с. 1]. Таким чином, спостерігається сталий тренд до зростання частки осіб, які повернулись з-за кордону, у загальній структурі осіб, які повернулись (включає три категорії мігрантів: 1) повернулись з іншого міста / іншого місця в межах області походження; 2) повернулись з інших областей України; 3) повернулись з іншої країни).

Основними викликами повернення вимушених мігрантів з-за кордону є:

- високий рівень ушкодження об'єктів критичної та базової інфраструктури у потенційних районах повернення вимушених мігрантів;
- складна соціально-економічна криза й як результат – різке зубожіння населення;
- перенасиченість робочої сили локальних та регіональних ринків праці й нестабільна кон'юнктура на українському ринку праці

– висока навантаженість на об'єкти соціальної інфраструктури (медзаклади, школи, дитсадки тощо), а також їхня часткова захищеність від систематичних ракетних ударів (не у всіх школах і дитсадках є повноцінні бомбосховища, а в деяких випадках вони відсутні взагалі)

– можлива втрата статусу біженця чи шукача притулку при поверненні в Україну

– військовий урбіцид (в тому числі руйнування економічної бази міст (містоформуючих підприємств)) та інше.

Як зазначають аналітики CEDOS у своєму дослідженні «Вимушена міграція і війна в Україні (24 березня — 10 червня 2022)», тривалість бойових дій у південному та східному регіонах України вплине на кількість людей, які виїдуть, а також на ймовірність їхнього повернення; руйнування або знищення міської інфраструктури, зокрема підприємств, житлового фонду, будівель соціальної інфраструктури, може вплинути на бажання повернутися [4, с. 9].

Вдячність. Дослідження зроблено в рамках проєкту "Ukrainian Geopolitical Fault-line Cities: Urban identity, geopolitics and urban policy" (NFR/NORRUSS, project no. 287267).

Література:

1. ACAPS Thematic Report - Return movement dynamics of IDPs and refugees, 07 July 2022 // ACAPS (Switzerland). 2022. URL: https://www.acaps.org/sites/acaps/files/products/files/20220707_acaps_thematic_report_ukraine_return_movement_dynamics_1.pdf

2. Україна – Звіт про статистику повернення українців #1 (вересень 2022 року) // MOM. 2022. URL: <https://dtm.iom.int/reports/україна—звіт-про-статистику-повернення-українців-1-вересень-2022-року> (дата звертання: 31.10.2022)

3. Звіт про внутрішнє переміщення в Україні – опитування загального населення раунд 4 (3 травня 2022 року) // MOM. 2022. URL: <https://dtm.iom.int/reports/звіт-про-внутрішнє-переміщення-в-україні-опитування-загального-населення-раунд-4-3-травня> (дата звертання: 31.10.2022)

4. Вимушена міграція і війна в Україні (24 березня — 10 червня 2022) // CEDOS. 2022. URL: <https://cedos.org.ua/researches/vymushena-migracziya-i-vijna-v-ukrayini-24-bereznia-10-cherhvnya-2022/> (дата звертання: 31.10.2022)